

Kulturdepartementet
Regeringskansliet

Kungliga bibliotekets remissvar Högre växel i minoritetspolitiken

Diarienummer: Ku2020/01170/CSM

Kungliga biblioteket (KB) tillstyrker samtliga föreslagna lagändringar utan förslag till justering.

Kungliga biblioteket tillstyrker som helhet utredarnas förslag i SOU 2020:27.

Utredningens slutbetänkande tar upp en lång rad strategiska ställningstaganden. Det är med tillfredställelse KB noterar att biblioteken fått ett eget avsnitt (3.6.3) och att bibliotekslagen finns med som styrande lagstiftning, något som saknades i regeringens skrivelse 2017/18:282 *Nystart för en stärkt minoritetspolitik*.

8.2.2. Förslag till fyra delmål

KB instämmer med utredarnas analys av delområdena och finner att fyra delmål förenklar styrning och uppföljning av det minoritetspolitiska området.

Alla fyra delmålen går att implementera i biblioteksverksamhet och stämmer väl överens med bibliotekslagens intentioner. För delmål 3 gällande kulturell identitet är bibliotekens samlingar av litteratur och programverksamhet en betydelsefull del. Biblioteket kan utgöra en kulturell och språklig arena där den kulturella identiteten bevaras och stärks. Olika bibliotekstyper har skilda syften; de kommunala biblioteken ska tillgodose allmänhetens behov och intressen, medan universitet- och högskolebibliotek har som syfte att stödja forskning och högre utbildning. Dessa bägge bibliotekstyper skulle kunna ta en större roll i att tillgängliggöra de nationella minoriteternas kulturarv, att göra dessa samlingar kända så att de bättre kan användas för både läsning och forskning.

8.2.3 Minoritetspolitisk integrering

KB instämmer med utredarnas skrivningar om att integreringen av de minoritetspolitiska målen är av stor vikt.

National Library
of Sweden

KB har som ett lagstadgat uppdrag att *tillsammans med de regionala biblioteksverksamheterna och kommunerna följa upp hur de biblioteksplaner som antagits har utformats och hur de används.* (Bibliotekslagen 18 §). I arbetet med att följa upp biblioteksplanerna har KB särskilt undersökt hur nationella minoriteter lyfts fram i biblioteksplanerna och konstaterar att integreringen till synes är svag¹. I regel behandlas de nationella minoriteterna summariskt i biblioteksplanerna, den vanligaste formuleringen är att återge lagparagrafens skrivning utan att koppla till egna mål och verksamhet. Det tyder på att nationella minoriteteters behov inte är en del av den långsiktiga och strategiska styrningen i kommuners och regioners biblioteksutveckling.

8.3.4 Institutet för språk och folkminnen ska överta länsstyrelsens uppdrag

KB ser positivt på förslaget att uppdra till Institutet för språk och folkminnen (Isof) att överta ansvaret för uppföljningen av minoritetspolitiken. Isof har i dag, och kommer att få, viktiga uppdrag i genomförandet av minoritetspolitiken genom språkvård, och nya språkcentrum samt handlingsprogrammet för jiddisch, finska, meänkieli och romani chib. Det betyder att Isof fortsatt besitter en stark kompetens som kan skapa synergi med uppföljningsuppdraget.

8.4 Sametingets roll inom minoritetspolitiken

KB instämmer med utredarnas förslag att Sametingets roll ska renodlas till att handla om samiska rättigheter och de samiska språkens utveckling. Med bakgrund av att samerna också är ett urfolk och därför bör ges konventionsenliga urfolksrättigheter bör Sametingets uppgifter uteslutande handla om samiska frågor. KB instämmer i att Sametinget bör ges större handlingsutrymme och större frihet att utforma uppdragen.

8.5.2 Övergripande syfte med uppdraget

KB instämmer med utredarnas skrivningar och den uppdelning mellan Isof och Sametinget som föreslås. Särskilt viktigt är att bägge myndigheter bidrar till en strategisk, systematisk och långsiktig styrning med en rättighetsbaserad utgångspunkt. Vikten av en integrering av de nationella minoriteternas rättigheter är grundläggande för en fortsatt positiv utveckling.

¹ Biblioteken och de nationella minoritetsspråken. En lägesbeskrivning (2017) kapitel 5. <https://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:kb:publ-331>

8.5.6 Främja samverkan

KB tillstyrker utredarnas förslag. KB menar att det gynnar alla parter att hålla samordnade samråd med en gemensam ordning och struktur. Samordnade samråd gör att minoriteterna lättare kan planera sin medverkan och att myndigheterna verkligen genomför samråd med alla nationella minoriteter. KB menar att Länsstyrelsens samordnade samråd fungerat bra, men också att förbättringspotential finns i själva dialogerna. Minoriteterna behöver bättre underlag från myndigheterna. Samordnade samråd är kostnadseffektivt för alla parter, och ordnas bäst genom att uppföljningsmyndigheten ansvarar för genomförandet.

8.5.7 Stöd till myndigheter och andra offentliga aktörer

KB instämmer med utredarnas förslag och analys. Som sektorsmyndighet med ett stort uppdrag som spänner över många områden och många delar av samhällets informationsinfrastruktur är det svårt att alltid ha den djupa kunskap om de nationella minoriteternas olika behov, önskemål, särart och språk som behövs. Det finns ett tydligt behov av att kunna rådfråga eller remittera texter och förslag till en myndighet som besitter expertkunskaper inom området.

8.5.11 Utveckling av den periodiska uppföljningen

KB instämmer med utredarnas analys och förslag. KB anser att det är rimligt att uppföljningsmyndigheterna arbetar var för sig med uppföljning och rapportering och att indikatorsystemet utvecklas.

KB samlar årligen in biblioteksstatistik. Sedan mätåret 2014 finns delfrågor om bibliotekens bestånd av antal titlar på de nationella minoritetsspråken.² Dessa uppgifter kan ge indikatorer för årlig uppföljning hos uppföljningsmyndigheten.

Syftet med statistikfrågorna är att följa upp hur bibliotekslagens skrivningar om att de nationella minoriteterna prioriteras genom bibliotekens medieinköp och samlingar. Frågorna ställs till alla offentligt finansierade bibliotek som är minst halvtidsbemannade och på något sätt är tillgängliga för allmänheten (exempelvis i skolbibliotek öppna för eleverna).

Vidare följer KB landets kommunala och regionala biblioteksplaner. Det är möjligt att bedriva kvalitativ uppföljning genom planernas skrivningar, till exempel bedömer vi graden av integration av det minoritetspolitiska området i bibliotekens strategiska mål.

² <https://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:kb:publ-64> sidan 63 statistikåret 2019.

KB deltar också i Kulturrådets bedömning och uppföljning av landets kulturplaner, även där finns potential för kvalitativ uppföljning genom att analysera planernas skrivningar.

Avslutande kommentar

KB instämmer med utredarnas analys att politikområdet nationella minoriteter är tvärsektorielt och att det medför en komplexitet.

KB vill framhålla att vi kan bidra inom området bibliotek genom Bibliotekslagens 18 § nationell överblick³.

Genom beredningsarbetet inom kultursamverkansmodellen har KB god insyn i hur landets regioner arbetar med nationella minoriteter inom kulturpolitiken.

KB har också i utredningen *Demokratins skattkammare*⁴ och de medföljande reformerna⁵, varav en avser förstärkningar för de nationella minoriteterna och urfolket samerna, beskrivit behov och lösningsförslag för förbättrad biblioteksservice för personer som identifierar sig som hörande till en eller flera nationella minoriteter, och/eller urfolket samerna.

Beslut i detta ärende har fattats av riksbibliotekarie Karin Grönvall efter föredragning av handläggare Elisabet Rundqvist.

Karin Grönvall
Riksbibliotekarie

³ Kungliga bibliotekets årsredovisning 2019, avsnitt 7.3.2. kartläggningar och studier, 7.3.3 Biblioteksplaner, 7.4.4. Nationella utvecklingslinjer ”läsapp med litteratur på Sveriges nationella minoritetsspråk.

<https://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:kb:publ-57>

⁴ Demokratins skattkammare (2019)

<http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:kb:publ-25>

⁵ Reformpaketet (2019)

https://www.kb.se/download/18.6e28c3bf1694cc0b9e21c/1572359253549/Reformpaket_nationell_biblioteksstrategi.pdf